१४. खजिनाशोध

कालचा दिवस फारच मजेत गेला. काल शाळेत खजिनाशोधाचा खेळ झाला. त्यामध्ये एखादी वस्तू बाई कुठेतरी लपवतात. ती वस्तू कुठे लपवली आहे, याची माहिती वेगवेगळ्या चिठ्ठ्यांमध्ये लिहून त्या चिठ्ठ्या कुठे कुठे लपवून ठेवतात. मग आपण एकेक चिठ्ठी हुडकत जायचे अन् खजिना शोधायचा.

काल वर्गात आल्याआल्या बाई म्हणाल्या, ''सहा जणांचे दोन **गट** अन् सात जणांचे दोन गट करा.'' मग त्यांनी खजिनाशोधाचे नियम समजावून सांगितले. काळूमाच्या आंब्यापासून ओढ्यापासच्या वावरापर्यंत सगळ्या परिसरात कुठेतरी खजिना ठेवला होता.

बाईंनी सगळ्या **संघांना** एकेक चिठ्ठी दिली. पहिली चिठ्ठी सगळ्या संघांना सारखी होती. 'रोज सकाळी आपण जातो त्या जागेजवळची झुडपं.' 'म्हणजे कुठे ?...' आम्ही विचार करू लागलो.

'समजलं,' म्हणून चिंगी पळत संडासजवळ गेली अन् तिथल्या झुडपांतली चिठ्ठी वाचून धावत परत आली. वाचलेली चिठ्ठी परत तिथंच ठेवायची हा खेळाचा एक नियम होता.

आमचा संघ शाळेच्या गेटबाहेर आल्याबरोबर बोरंवाली आजी मला म्हणाली, ''अगं एऽऽ, शाळा सोडून कुठं चाललंय **टोळकं** ?'' ''आज शाळा बाहेरच आहे.'' चंब्या म्हणाला अन् आम्ही पळत शाळेमागच्या वडाच्या झाडाकडे गेलो. चिठ्ठी शोधायला सगळे झाडावर चढू लागलो, तेवढ्यात आबा म्हणजे चिंगीचे आजोबा ओरडले, ''एऽऽ तुमची **झुंड** झाडावर चढते की काय ?''

पुढची चिठ्ठी वडाच्या झाडाच्या ढोलीत अगदी हाताच्या अंतरावर होती. त्यामुळे फार चढावं लागलं नाही. चिठ्ठी वाचून आमची **पलटण** निघाली परत शाळेत, खिचडीच्या खोलीत. तांदळाच्या

शिक्षकांसाठी : गट, संघ, टोळकं, झुंड, पलटण, चमू , टोळी, घोळका हे शब्द समूहासाठी वापरतात. प्रसंगानुरूप या शब्दांचा बोलताना वापर करतात, हे विद्यार्थ्यांना सांगावे.

पोत्यामागची चिठ्ठी आम्ही वाचत होतो, तेव्हा एक **संघ** संडासजवळच्या झुडपांकडे चालला होता. 'म्हणजे त्यांना इतक्या उशिरा कळलं ?'

चिठ्ठी वाचून आम्ही व्हरांड्यातून निघालो तर समोर केंद्रप्रमुख दिसले. '**बालचमू** खुशीत दिसतोय !' ते बाईंना म्हणाले. गेटमधून बाहेर जातोय, तर सरपंचताई समोर. केंद्रप्रमुखांना भेटायला आल्या असाव्या. 'कुठं चाललीय **टोळी** ?' त्यांनी विचारलं. 'आज दोन तास खजिनाशोध आहे', असं ओरडत आम्ही काळूमाच्या आंब्याकडे निघालो. तेवढ्यात ओढ्यापासच्या वावरातून आवाज आला, 'खजिना सापडला!' अन् खाऊचा डबा घेऊन येणारा **घोळका** दिसला. आम्हीपण धावत शाळेकडे आलो, कारण खजिना कुणालाही सापडला, तरी खाऊ सगळ्यांना मिळणार होता.

शब्दार्थ : **हुडकणे** – शोधणे. **वावर** – शिवार, शेत.

स्वाध्याय

प्र. १. खजिनाशोधाची ही गोष्ट कोण सांगत असेल – मुलगी की मुलगा ? ते तुम्हांला कशावरून कळले ?

प्र. २. खजिनाशोधाच्या दिवशी वर्गातले सगळे विद्यार्थी हजर होते. वर्गातल्या एकूण विद्यार्थ्यांची संख्या किती ? ही संख्या कशी शोधली, ते तुमच्या मित्रमैत्रिणींना समजावून सांगा.

प्र. ३. विजयी झालेल्या संघाने चिठ्ठ्या कोठे कोठे शोधल्या ते क्रमाने लिहा.

प्र. ४. खजिन्याच्या खाऊच्या डब्यात काय असेल असे तुम्हांला वाटते ? त्यामध्ये काय असलेले तुम्हांला आवडेल ?

प्र. ५. खालील परिच्छेद वाचा. त्यातल्या जाड ठशांतल्या शब्दांकडे पाहा.

बाईंनी मुलांचे **गट** पाडले. प्रत्येकजण स्वतःला कुठल्यातरी **संघातला** खेळाडू मानत होता. मुलांच्या गटाला बोरंवाली आजी **टोळकं** म्हणाली, तर चिंगीचे आजोबा **झुंड** म्हणाले. केंद्रप्रमुख **बालचमू** म्हणाले, तर सरपंचबाई **टोळी** म्हणाल्या.

एकापेक्षा जास्त संख्येने मुले असतील, तेव्हा **गट, संघ, टोळके, चमू, टोळी, घोळका, पलटण** असे अनेक शब्द वापरले जातात. अशा शब्दांना **समुच्चयदर्शक शब्द** किंवा **समूहदर्शक शब्द** म्हणतात. आता पुढील वाक्ये वाचा व समूहदर्शक शब्द गाळलेल्या जागी भरा.

उदा., अनेक पक्षी उडत आहेत, म्हणजे पक्ष्यांचा **थवा** चाललाय.

(अ) अनिताला एकत्र बांधलेली फुलं भेट मिळाली, म्हणजे तिला फुलांचा .... मिळालाय.

(आ) मुख्याध्यापकबाईंच्या पर्समध्ये अनेक चाव्या एकत्र बांधलेल्या असतात, म्हणजे त्यांच्या पर्समध्ये चाव्यांचा .... असतो.

प्र. ६. जोड्या जुळवा.

'अ' गट	'ब' गट
(१) वाहनांचा	(अ) झुबका
(२) द्राक्ष्यांचा	(आ) ढीग
(३) संत्र्यांचा	(इ) कळप
(४) हरणांचा	(ई) घोस
(५) फुलांचा	(उ) ताफा

प्र. ७. वाचा, समजून घ्या व लिहा.

(अ) चपात्यांची/भाकऱ्यांची – चवड

(आ) पुस्तकांचा/वर्तमानपत्रांचा – गठ्ठा

(इ) धान्यांच्या पोत्यांची – थप्पी

(ई) धान्याची – रास

(उ) भाजीची – जुडी

(ऊ) केळ्यांचा – घड

(ए) माणसांचा – जमाव

प्र. ८. रिकाम्या जागी योग्य शब्द भरा.

(अ) खूप पाहुणे येणार म्हणून आईला भरपूर भाकऱ्या थापाव्या लागल्या. भाकऱ्यांची .... रचता रचता आई थकून गेली.

(आ) भिकूने दिवसभरात वीस पोत्यांची .... गोदामातून ट्रकमध्ये हालवली.

ओळखा पाहू ?

* काळ्या रानी उभी तलवार.
* सगळीकडे आहे, जाणवते पण दिसत नाही.
* एवढंसं पोर, घर कसं राखतं.
* एक विहीर, तिला बत्तीस पायऱ्या, त्यामध्ये एकच रस्ता.
* दोन भाऊ शेजारी, भेट नाही संसारी.

उत्तरे
डोळे, केसातला भांग, कुलूप, हवा, तोंड (दात, जीभ)